

עולים צפונה

הגלריות הקיבוציות תופסות תאוצה. אמנים ידועים מהמרכז מציגים בכברי, ראש הנקרה, אילון. הפריפריה פורחת

מאת סיגל רשף

אבל אלה אנשים שמקרינים חום ואהבה בלתי רגילים גם לציור וגם לעבודות שלו". לא רק האמנים אלה הם הציגים. גלריה גורדון, גלריה ארטיפקט וגלריה גבעון עובדות קבוע מול הגלריות הקיבוציות, לעתים גם במסגרת של קופרודוקציה. נעמי גבעון: "בגלריה הקיבוצית נוצרה קונסטלציה שהאמנות יושבת בין חדר האוכל לספרייה ולא רחוק משם חולבים פרות. לא משתמע מזה שיש שם קונטקסט דווקא לאמנות, ואז אפשר אולי לראות את האמנות בקיבוץ כ"אמנות נטו", לפי הגדרתו של שמי. צירוף הנסיבות הזה הוא בלתי רגיל, ואני חושבת שזה מה שמושך את האמנים לשם ואתנו לעזור להם".

במקום. היחס, מסתבר, הוא מלת המפתח. רפי לביא אומר, שהם נותנים הרגשה שיש שם קהל שמתעניין. "אמן הרי רוצה להציג, והזוג הזה, אכפת להם ומעניין אותם לעסוק באמנות, אז מיד אתה מסכים לעבוד איתם". יאיר גרבוז: "יש משהו מרענן בלצאת עם תערוכה לאחד הקיבוצים האלה. זה מפגש נעים ללא תופעות לוואי המוכרות לכל אמן מהמפגשים שלו עם הממסד האמנותי התל אביבי. בתל אביב יוצא כסוף שהצייר צריך לנחם את בעל הגלריה. כשאתה מציג בגלריה קיבוצית יורד כל המתח, זו מין אהבה אפלטונית כזו. זה לא מספק פירבק מקצועי, לא פרסום ולא פרנסה. רק רצון טוב מול רצון טוב. אי אפשר לחיות ככה יותר מיומיים,

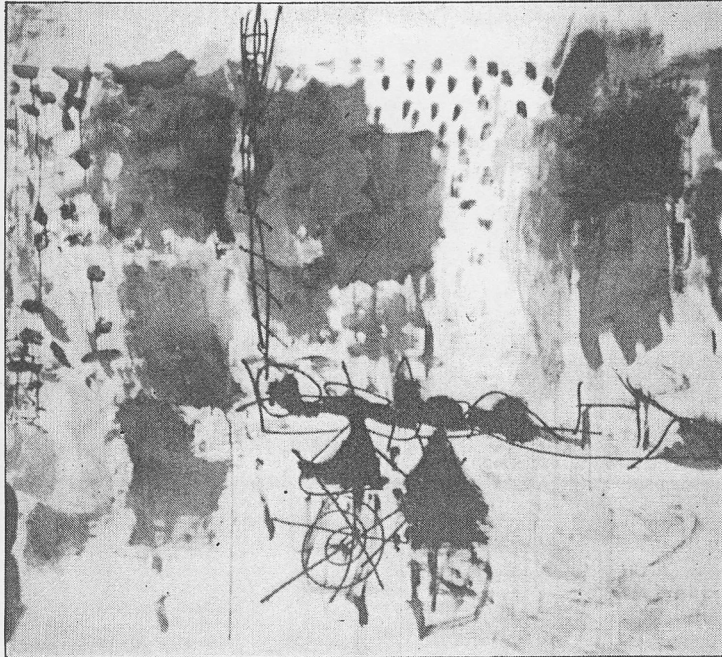
ביום ישישי האחרון נפתחה תערוכה מקיפה מעבודותיו הישנות והחדשות של יאיר גרבוז בגלריית ראש הנקרה. למחרת, בצהרי השבת, נפתחה בגלריה בכברי תערוכת עבודות חדשות של לאה ניקל, שמציגה שם כבר פעם שנייה. ביולי האחרון הציגו משה קופפרמן ויחיאל שמי תערוכה גדולה בגלריה של קיבוץ אילון. באותו חודש הציג אוטולדו רומברג תערוכה שהתפרשה על שתי גלריות — בגלריה של לוחמי הגיטאות וכוז של כברי, בשיתוף עם גלריה ארטיפקט התל אביבית. והדיאלוג בין המרכז לפריפריה מקבל עכשיו גוון שונה במקצת.

הגלריה בכברי היא הוותיקה מכולן ופועלת כבר עשר שנים. הגלריה באילון צעירה ממנה בשנה והגלריה בלוחמי הגיטאות כבר כח שבע. בנען פועלת גלריה מה שנתיים, כך גם בכברי, ואילו הגלריה של ראש הנקרה היא הצעירה מכולן, ועושה עכשיו את צעריה הראשונים. "אם מנסים לבדוק מאיפה זה נולד", אומר בינני מכברי, ששם משפחתו רעיף אבל כולם קוראים לו בינני, "אז נדמה לי שהבסיס זה הרצון של האנשים שמציגים בתל אביב ובעולם ליצור המשך ומקום לתצוגה אצלם, בביתם". "אצלם" אומר יחיאל שמי ואורי ריומן מכברי, משה קופפרמן מלוחמי הגיטאות ויעקב חפץ מאילון. זו הרביעיה שהגנה ויסדה את הגלריות, שמאז מתנהלות כבר על ידי חברים אחרים מהמשקים השונים. המיקום של גלריה לאמנות ליד חדר האוכל, כשכניסה מוצמד שלט "כאן אנו לא לועסים מסטיק", הוא אולי מזוה, אבל עובד. עובדה. רפי לביא, נורית דוד, גבי קלזמר, אורי ליפשיץ, קוסנוביץ, צינוביץ, מסג, פנחס כהן גן, האוסף של צירלי מיורקס, יגאל תומרקין, משה גרשוני. כולם כבר הציגו שם, חלקם גם יותר מפעם אחת.

בינני ועפרה מכברי, אבי הורוביץ מלוחמי הגיטאות, וורדה מאילון מאמינים באמנות. "המטרה שלנו", אומר בינני, "היא להביא לכך שאנשים שחיים בפריפריה יוכלו להיחשף לאמנות שמוצגת בתל אביב או במוזיאונים ולא לסבול מחסך רק בגלל שהם חיים בפריפריה. הכיוון הוא אמנות עכשווית, מהשורה הראשונה של האמנים. זאת גם אולי הסיבה שאנחנו לא עוסקים באמנים צעירים, להוציא מקרים בודדים. מכיוון שבכל קיבוץ יש רק גלריה אחת, חשבנו שיהיה נכון להציג אמנים שהאמירה שלהם ברורה וידועה ולא לעסוק בנסיגנות. אנחנו חושבים שלאמן צעיר חשוב יותר להציג בגלריה תל אביבית ולקבל את החשיפה התקשורתית וחשיפה לביקורת מאשר להציג בפני קהל הקיבוצי".

קהל היעד של הגלריות הקיבוציות הוא כמוכן חברי הקיבוץ, אבל גם חושבי האיזור שקרוב לגלריה, כולל תלמידי בתי הספר האזוריים, עבורם הגלריה משמשת מכשיר לימודי לחינוך לאמנות. ההיענות בקיבוצים היא חלקית בלבד. בדפדפת שהוציאה הקומה התחתית, הגלריה של קיבוץ אילון, לכבוד תערוכתם של קופפרמן ושמי, מספרים גם על הקשיים. "לא הכל חלף בנחת. זכורה התגובה הקשה לאחר הצבת פסלו המופשט-מינימליסטי של יחיאל שמי. פסל מצוין אשר גרר תגובות נועזות". גם בכברי, בדף שיצא בספטמבר האחרון, מוזכרים "האנשים הרבים שלא דרכו בגלריה, אולי מפני דעות קדומות, אולי מפני התחושה של 'לא מדבר אלי', אני לא מקבל, 'לא מבין'". אנשי הגלריות הקיבוציות לא צריכים ללכת למכולת, אומרים בתל אביב. הגלריה של כברי מתבססת על 5,000 שקל תקציבי שנתי. בסכום הזה, שבו אפשר להחזיק גלריה תל אביבית חודשיים בלבד, משתמשים כדי להוציא הזמנות לתערוכות, לרף אינפורמציה לכל תערוכה, לשני צילומים ולהטעת העבודות הלוך וחזור. במבצעים מיוחדים המשותפים לכמה גלריות יחד מוציאים מרי פעם קטלוגים (צירלי מיורקס, אוטולדו רומברג), מזמינים אמנים לסדנאות של יומיים ולפעמים מגיעים להסכם, והגלריה רוכשת יצירה במקום תשלום.

כך, בתקציב מגוון, תופסות הגלריות הקיבוציות תאוצה ניכרת בזמן האחרון בקרב אמנים והגלריות שמחוץ לקיבוצים. בינני ועפרה: "הגלריה בכברי היא לא מול המרכז ולא במקומו. רוב האמנים שמציגים אצלנו מציגים במרכז באופן סדיר, ואנחנו תופסות תצוגה עבורם. למי שמציג במרכז, להציג בפריפריה זה דבר שהוא יחשוב עליו פעמיים. מה שקובע בסופו של דבר זו החשיבות של המקום והיחס שהם מקבלים

לאה ניקל, אקריליק על בד. תולה בכברי

ה
א
א